

Archeometrie en fysische antropologie (A005432)

Cursusomvang *(nominale waarden; effectieve waarden kunnen verschillen per opleiding)*

Studiepunten 5.0 **Studietijd 150 u**

Aanbodsessies en werkvormen in academiejaar 2026-2027

A (semester 2)	Nederlands	Gent	werkcollege
			hoorcollege
			practicum

Lesgevers in academiejaar 2026-2027

Vandenabeele, Peter	LW02	Verantwoordelijk lesgever
Pijpelink, April	LW02	Medewerker
van Hattum, IJk	LW02	Medewerker
Van Thienen, Vince	LW02	Medewerker
De Grootte, Isabelle	LW02	Medelesgever
Pincé, Possum	LW02	Medelesgever

Aangeboden in onderstaande opleidingen in 2026-2027

	stptn	aanbodsessie
Bachelor of Arts in de archeologie	5	A
Vorbereidingsprogramma tot Master of Arts in de archeologie	5	A

Onderwijstalen

Nederlands

Trefwoorden

Osteoarcheologie, osteologie, fysische antropologie, archeometrie, materiaalanalyse

Situering

Dit vak maakt deel uit van een pakket Methodologie. In dit geval helpt het vak de student inzicht verwerven in de fysische antropologie en in het archeometrisch onderzoek. Het opleidingsonderdeel sluit aan bij de kerncompetenties van de opleiding tot bachelor in de archeologie.

Inhoud

Deze cursus steunt eerder op inzicht en begrip, dan op reproductie. Menselijke osteoarcheologie is de studie van menselijke skeletresten gevonden in een archeologische context. Analyse van het menselijk skelet is absoluut een integraal onderdeel van het begrijpen van het verleden, omdat het primair bewijs levert van de mensen die de wereld spelen en ervaren.

De focus van het onderdeel fysische antropologie ligt op het identificeren van menselijke skelet- en tandresten en deze kennis vervolgens toe te passen. Het onderdeel Archeometrie situeert het vakgebied archeometrie en geeft enkele typische vraagstellingen. Het geeft een overzicht van de belangrijkste materiaalklassen binnen de archeologie en de daaraan gekoppelde archeometrische vragen. Degradatiefenomenen van deze materialen worden besproken, alsook de belangrijkste productie- en bewerkingsprocessen. De belangrijkste archeologische vraagstellingen rond deze materialen worden behandeld, alsook de gebruikte analysetechnieken.

In deze cursus wordt verwacht dat studenten het werkingsprincipe van deze technieken begrijpen en dat zij gepaste methoden kunnen selecteren voor het oplossen van een bepaalde vraag.

Tijdens de werkcolleges wordt dieper ingegaan op specifieke gevallenstudies uit de

literatuur en op methodeselectie (voor-en nadelen van de verschillende methodes). De voertaal van dit vak is het Nederlands, maar sommige lessen kunnen in het Engels of Frans gegeven worden.

Begincompetenties

Met succes gevolgd hebben van het opleidingsonderdeel Inleiding tot de natuurwetenschappen in de archeologie of de erin beoogde competenties op een andere manier hebben verworven.

Op zijn minst passieve kennis van Engels en Frans om vakliteratuur te kunnen raadplegen.

Eindcompetenties

- 1 Kennis hebben van het opgraven, identificeren en documenteren van skeletassemblages.
- 2 Het kunnen identificeren van alle botten, tanden en belangrijke morfologische kenmerken van het menselijk skelet;
- 3 Het kunnen bepalen van de leeftijd, geslacht en lichaamsgrootte met behulp van tandheelkundige en skeletachtige methoden;
- 4 De samenstelling van de verschillende archeologische materialen begrijpen en accuraat kunnen beschrijven.
- 5 De productieprocessen/bewerkingsprocessen van de archeologische materialen kunnen beschrijven.
- 6 Op basis van een archeologische vraag, een geschikte analysemethode kunnen selecteren.
- 7 Het werkingsprincipe van de belangrijkste analysemethoden kunnen uitleggen
- 8 In staat zijn om een artikel uit de archeometrische literatuur kritisch te lezen en te begrijpen.
- 9 Het vakgebied archeometrie kunnen situeren als interdisciplinair gebied.

Creditcontractvoorwaarde

De toegang tot dit opleidingsonderdeel via creditcontract is open: de student houdt zelf rekening met voorkennis uitgedrukt in begincompetenties

Examencontractvoorwaarde

Dit opleidingsonderdeel kan niet via examencontract gevolgd worden

Didactische werkvormen

Werkcollege, Hoorcollege, Practicum

Toelichtingen bij de didactische werkvormen

Ieder thema wordt ingeleid door een presentatie geïllustreerd met slides, waarna werkcolleges of practica, discussie en probleemoplossend werken mogelijk zijn. De stof wordt vervolgens uitgediept door de student aan de hand van de meest recente literatuur. Nadruk ligt op de zelfwerkzaamheid van de student. Een excursie naar een skeletdepot wordt voorzien.

Hoorcollege: waarbij de studenten worden verondersteld aanvullende notities te nemen bij het verstrekte studiemateriaal.

Werkcollege: aan de hand van een aantal problemen worden de studenten uitgedaagd om tijdens de discussiesessie tot geschikte oplossingen te komen.

Practicum: zelfstandig uitvoeren van proeven in het laboratorium (onder supervisie)

Dit opleidingsonderdeel gaat uit van verantwoord gebruik van generatieve artificiële intelligentie (GAI). Ongepubliceerde data mogen nooit ingevoerd worden in GAI tools. De geldende richtlijnen uit Academische vaardigheden worden over de hele opleiding gerespecteerd.

Studiemateriaal

Type: Handboek

Naam: Human Bone Manual

Richtprijs: € 30

Optioneel: nee

Taal : Engels

Auteur : Tim White and Folkens

ISBN : 978-0-12088-467-4

Aantal pagina's : 300

Online beschikbaar : Nee

Beschikbaar in de bibliotheek : Nee
Beschikbaar via studentenvereniging : Ja
Gebruik en levensduur binnen het opleidingsonderdeel : intensief
Gebruik en levensduur binnen de opleiding : regelmatig
Gebruik en levensduur na de opleiding : af en toe

Type: Slides

Naam: cursusslides
Richtprijs: Gratis of betaald door opleiding
Optioneel: nee

Type: Handouts

Naam: Practische oefeningen
Richtprijs: € 20
Optioneel: nee

Referenties

Een literatuurlijst staat ter beschikking van de studenten (via Ufora).
Edwards H.G.M., Vandenabeele P., (eds.), 2012. *Analytical archaeometry – selected topics*, Cambridge: RSC Publishing. ISBN 978-1-84973-162

Vakinhoudelijke studiebegeleiding

Individuele begeleiding kan aansluitend op de lessen, via de Ufora-leeromgeving of na afspraak via e-mail met de lesgevers of hun medewerkers.

Evaluatiemomenten

niet-periodegebonden evaluatie

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de eerste examenperiode

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de tweede examenperiode

Evaluatievormen bij niet-periodegebonden evaluatie

Vaardigheidstest, Participatie, Schriftelijke evaluatie, Werkstuk

Tweede examenkans in geval van niet-periodegebonden evaluatie

Examen in de tweede examenperiode is enkel mogelijk in gewijzigde vorm

Toelichtingen bij de evaluatievormen

Gezien de permanente evaluatie is de actieve deelname aan alle practica verplicht (zie examenreglement bij afwezigheid). Tijdens het evalueren wordt nagegaan of de student het nodige inzicht verworven heeft. De schriftelijke examens zijn een combinatie van meerkeuze en korte antwoord-vragen. De vaardigheidstesten en schriftelijk examens evalueren of de student de nodige kennis heeft verworven. Het werkstuk test de toepassing en het inzicht van de verworven kennis. Tijdens de toetsen wordt nagegaan of de student het nodige inzicht verworven heeft.

Presentatie van de practica in groep.

Individuele ondervraging van de studenten, waarbij de student in discussie gaat met de ondervrager over één van de behandelde onderwerpen in de cursus. De ondervrager stelt bijvragen, onder meer over de materialen, methodeselectie en de werkingsprincipes van de analysetechnieken. De student dient te demonstreren dat hij/zij de begrippen uit de cursus kent en adequaat kan gebruiken. Aanwezigheid en participatie tijdens de practica is verplicht. Indien dit niet mogelijk is (vb. werkstudenten), kan een andere taak opgelegd worden. Het demonstratiepracticum wordt getoest aan de hand van een kort verslag/open vraag. De practica worden in kleine groepjes uitgevoerd. Tijdens het practicum wordt (mondeling) getoetst in hoeverre de studenten het practicum voorbereid hebben en de belangrijkste aspecten van de proef kennen. De studenten stellen individueel een kort verslag op van elke practicumproef. Bij aanvang van de lessen worden richtlijnen voor deze verslaggeving meegedeeld, waarbij zowel vorm, inzicht als het bekomen resultaat in rekening wordt gebracht

Eindscoreberekening

De onderdelen 'archeometrie' en 'fysische antropologie' tellen elk voor 50% van de punten mee. Studenten dienen voor elk onderdeel apart minimaal 40% te behalen en gemiddeld over beide onderdelen 50% om te kunnen slagen.

(Goedgekeurd)

Fysische antropologie: Vaardigheidstest (20%), schriftelijk examen (20%), werkstuk (10%)

Archeometrie: Participatie, voorbereiding en verslaggeving van de practica (20%), presentatie in groep (10%), individuele ondervraging (20%)

Faciliteiten voor werkstudenten

- Mogelijkheid tot vrijstelling van aanwezigheid.
- Mogelijkheid tot examen op ander tijdstip doorheen het academiejaar
- Mogelijkheid tot feedback via e-mail, na afspraak